

2014. aasta eesti keele teise keelena riigieksami analüüs

Eesti keele teise keelena riigieksami eesmärgid on:

- 1) tagada eksamitulemuste üleriigiline võrreldavus, et õpilane, lapsevanem, kool ja kooli pidaja saaksid võimalikult objektiivse ettekujutuse õpitulemuste saavutatusest;
- 2) anda koolile, kooli pidajale, Haridus- ja Teadusministeeriumile, õpilastele, lastevanematele tagasisidet õppimise ning õpetamise tulemuslikkusest koolis;
- 3) anda ülevaade riiklikus õppekavas sätestatud õpitulemuste saavutatusest eksamiainetes hariduspoliitiliste otsuste tegemiseks;
- 4) toetada õppekava rakendamist, suunata eksamiülesannete valiku kaudu õppeprotsessi;
- 5) siduda järjestikuste haridustasemete õppekavad ning võimaldada kasutada riigieksamitulemusi õpingute jätkamisel, anda võimalus kasutada riigieksamitulemusi rahvusvahelisel tasandil.

Eesti keele teise keelena riigieksami koostamisel arvestatakse riikliku õppekava nõudmisi kõikides kooliastmetes ja Euroopa Nõukogu keeleoskustasemeid, millest lähtuvalt vastab riigieksam ligilähedaselt B2-taseme kirjeldusele.

Eksami üldandmed

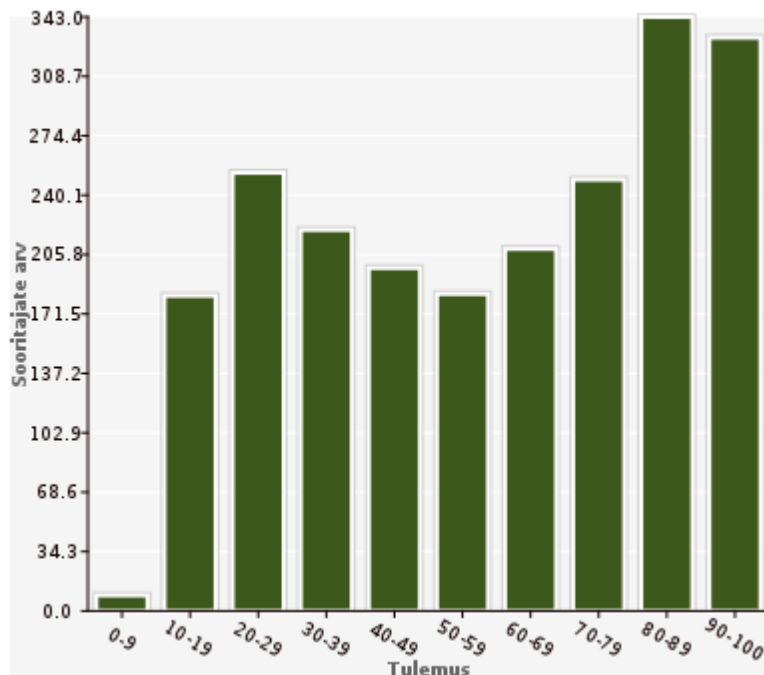
2014. aasta eesti keele teise keelena riigieksamit tegi 2177 õpilast, neist poisse 1126, tüdrukuid 1051.

Riigieksami keskmine tulemus oli 58,5 protsenti, eelmisel aastal oli see 59,2.

B2-taseme tunnistus väljastati 52 protsendile õpilastest nagu ka eelmisel aastal. Alla 20% kogutulemusest sai 191 õpilast. 343 õpilase punktid jäid vahemikku 80–89, 331 õpilase punktid jäid vahemikku 90–100.

Osaoskusesti on sarnaselt eelmise aastaga kõrgeima keskmise sooritusprotsendiga (68,4) rääkimine. Sellele järgneb kuulumisosa 61,10, lugemisosa 59,75 ning keele struktuuri osa 58,15 protsendiga. Kirjutamisosa keskmine sooritusprotsent oli 42,2, püsidis eelmiste aastatega samal tasemel.

Sel aastal on madalamad sooritusnäitajad kuulumis- ja lugemis- ja rääkimisosas, kirjutamisosas on keskmine sooritusprotsent eelmiste aastatega võrreldes sama. Sel aastal on aga erinevalt eelmiste aastatega kõrgema protsendiga keele struktuuri osa.

Joonis 1. 2014. aasta eesti keele teise keelena riigieksami tulemuste jaotus

Tabel 1. Keskmised osatulemused protsentides 2011–2014

Aasta	Kirjutamine	Kuulamine	Lugemine	Keele struktuur	Rääkimine
2011	43,09	60,42	63,60	46,89	68,13
2012	42,5	71	63	50,5	69
2013	42,5	67,5	63,5	50,0	73
2014	42,2	61,10	59,75	58,15	68,4

Eelmise aastaga võrreldes on nii poiste kui tüdrukute ülesannete keskmine sooritusprotsent samal tasemel, mis eelmisel aastal: poistel 51,98 (2013. a 52,8) ja tüdrukutel 65,57 (2013. a 65,8).

Osaoskuste võrdluses on poiste ja tüdrukute keskmised sooritusprotsendid langenud, välja arvatud keele struktuuri osas. Poistel on varasema keskmise 43,5% asemel seekord koguni 52%, tüdrukutel 52% asemel 64,8%.

Tabel 2. 2014. aasta eesti keele kui teise keele riigieksami keskmised osatulemused soo järgi

	Kirjutamine	Kuulamine	Lugemine	Keele struktuur	Rääkimine
Poisid	33,53%	56,8%	53%	52%	61,3%
Tüdrukud	51,47%	65,7%	66,9%	64,8%	75,25%

Tabel 3. 2014. aasta eesti keele kui teise keele riigieksami osad

	Ülesandeid	Üksikküsimusi	Maksimaalne punktisumma	Aeg (minutit)
Kirjutamine	2		20	90
Kuulamine	4	5+5+7+8=25	20	40
Lugemine	3	7+11+7=25	20	60
Keele struktuur	2	12+13=25	20	40
Rääkimine	2		20	20

Tabel 4. Tulemused maakonniti

	N	N (%)	AUP	keskm	ÜUP	keskm(%)	min	mediaan	max	st. hälve
Harju maakond	1224	56,22	57,43	58,91	60,39	58,91	0	62	99	26,34
Ida-Viru maakond	779	35,78	52,14	54,06	55,97	54,06	0	53	99	27,20
Jõgeva maakond	13	0,60	63,85	76,15	88,46	76,15	22	83	97	20,36
Lääne-Viru maakond	7	0,32	77,70	85,86	94,02	85,86	74	85	99	8,82
Maakond märkimata	23	1,06	60,38	70,91	81,45	70,91	14	77	99	24,36
Pärnu maakond	31	1,42	53,45	63,97	74,48	63,97	18	73	99	28,66
Tartu maakond	83	3,81	76,03	79,75	83,47	79,75	30	85	99	17,04
Valga maakond	17	0,78	74,42	82,53	90,64	82,53	33	87	98	15,77
Kokku	2177	100,00	57,41	58,54	59,67	58,54	0	62	99	26,88

Tabel 5. Tulemused koolitüübi järgi

	N	N (%)	AUP	keskm	ÜUP	keskm(%)	min	mediaan	max	st. hälve
Gümnaasium	1393	63,99	70,04	71,15	72,26	71,15	0	77	99	21,08
Koolitüüp märkimata	23	1,06	60,38	70,91	81,45	70,91	14	77	99	24,36
Kutseõppeasutus	761	34,96	33,67	35,08	36,48	35,08	0	29	99	19,74
Kokku	2177	100,00	57,41	58,54	59,67	58,54	0	62	99	26,88

Tabel 6. Tulemused soo järgi

	N	N (%)	AUP	keskm	ÜUP	keskm(%)	min	mediaan	max	st. hälve
M	1126	51,72	50,40	51,98	53,56	51,98	0	49	99	27,07
N	1051	48,28	64,07	65,57	67,07	65,57	0	72	99	24,82
Kokku	2177	100,00	57,41	58,54	59,67	58,54	0	62	99	26,88

KIRJUTAMISOSA

Kirjutamisosa koosnes kahest ülesandest, esimene ülesanne oli poolametlik kiri ja teine väitlus etteantud teemal. Kirjutamisosa keskmine sooritusprotsent sarnanes eelmiste aastate keskmisega – 42,2. Mõlema ülesande eest oli võimalik saada 10 toorpunkti. Esimese ülesande keskmine tulemus oli 3,6 (45,2%), teise ülesande keskmine oli 4,8 (40,3%).

Tüdrukute keskmine sooritusprotsent oli 51,47 ja poistel 33,54.

Esimeses ülesandes tuli kirjutada kaebus reisibüroole. Sisupunktidele toetudes tuli väljendada rahulolematust ning nõuda kompensatsiooni.

Ülesande eristusindeks oli kõrge ja selle järgi oli ülesanne paraja raskusastmega. Kõik sisupunktid täideti ja osati teemat ka laiendada. Nõrgema keeleoskaja komistuskiviks sai alla B2-taseme keeleoskus. Osaliselt oli eiratud juhust või jäetud see ülesande täitmisel täielikult arvestamata. Samuti ei saadud mõnel juhul päris täpselt aru, kellele kiri tuleb suunata. Lähtuti vaid sisendi tekstist, mis tähendas, et ülesanne ei täitnud oma eesmärki. Kaebuse asemel kirjutati reisibüroo reklaamtekst või kirjeldati juba olnud reisi. Samuti hakati rahulolematuse asemel väljendama rahulolu, ülesanne täideti osaliselt.

Teise ülesande väitlusteema puudutas seekord mehe ja naise soorolle. Statistika järgi on ülesanne hea eristusvõimega. Teemapüstitus lubas väidet laiendada ja sellest väga erinevaid käsitusi edasi arendada. Peatuti naiste ja meeste võrdsusel, tööjaotusel, vastutusel jne. Nõrgemad keeleoskajad jäid hätta teemas püsimisega, alustati küll teemakohast juttu, kuid õige pea valgus mõttekäik laiali ega järgnenud kokkuvõtet, samuti oli nõrk kirjutise ülesehitus. Mõnel juhul polnud õpilane mõistnud, mida tähendab sõna *roll*. Või kui *rolli* tähendust mõisteti, siis *sooroll* jäi siiski arusaamatuks. Kirjutati kas lavarollist või lähtuti teema käsitlemisel venekeelsest sõnast *ролики*. Sellistel puhkudel jäi ülesanne täitmata ja vastus hindamata.

Teise ülesande teema oli kokkuvõttes testitavatele jõukohane. Kuid iga-aastane peamine probleem on stampväljendite (väär)kasutamine kirjutistes. Stampväljenditest moodustatakse n-ö raam, mille vahele üritatakse sobitada üksikuid teemakohaseid lauseid (erinevalt päheõpitud väljenditest on need grammatiliselt ka vigased) või siis koosnebki tekst vaid teatud tüüpi väljenditest, mis on varem pähe õpitud. Teatud konstruktsioonide omandamine on igati õigustatud, kuid see eeldab, et õpilane oskab neid väljendeid ka konteksti sobitada ja neid õigel ajal sihipäraselt kasutada. Enamasti pärsib õppetöös drillimismetoodika õpilase väljendusoskust ja teksti loomise oskust, õpilase enda mõte kipub ebaloomulikesse konstruktsioonidesse ära kaduma. Samavõrd ei toeta selline õpe funktsionaalsust, ei teki oskust sihipäraselt lugeda ega ise teksti luua.

Tabel 7. Kirjutamisosade tulemused koolitüübi järgi

	N	N (%)	AUP	keskm	ÜUP	keskm(%)	min	mediaan	max	st. hälve
Gümnaasium	1393	63,99	11,00	11,28	11,55	56,38	0	12	20	5,23
Koolitüüp märkimata	23	1,06	7,17	9,70	12,24	48,52	0	10	20	5,87
Kutseõppeasutus	761	34,96	2,89	3,21	3,53	16,04	0	1	20	4,51
Kokku	2177	100,00	8,17	8,44	8,70	42,20	0	9	20	6,30

Tabel 8. Kirjutamisosade tulemused soo järgi

	N	N (%)	AUP	keskm	ÜUP	keskm(%)	min	mediaan	max	st. hälve
--	---	-------	-----	-------	-----	----------	-----	---------	-----	-----------

M	1126	51,72	6,35	6,71	7,06	33,54	0	6	20	6,12
N	1051	48,28	9,93	10,29	10,66	51,47	0	11	20	5,96

KUULAMISOSA

Kuulamisosa oli sel aastal veidi madalama keskmise sooritusprotsendiga kui eelmisel aastal – 61,10 (2013. aastal 67,5%). Poiste keskmine sooritusprotsent oli 56,80 ja tüdrukutel 65,70.

Kuulamisosa ülesehitus oli samasugune kui varem. Ülesannete keskmised jaotused eelmiste aastatega võrreldes veidi erinevalt. Sel aastal osutus kergemaks ülesanne, kus tuli valida kahest üks õige vastus (II ülesanne, keskmine sooritusprotsent 71,3). Pea sama keskmise sooritusprotsendiga oli I ülesanne (66,8%), kus tuli otsustada, millest tekstilõikudes juttu on, ja III ülesanne (66,5%), kus tuli valida kolmest üks sobiv vastus. Veidi raskem oli ülesanne, milles tuli kuuldu põhjal lünka kirjutada ühe-kahe sõnaline vastus (IV ülesanne, 46,3%). Eksaminandidele on sel aastal kõige enam raskusi valmistanud sõna *haruldane* lünka kirjutamine ja tõenäoliselt ka selle tähenduse mõistmine, samuti üllatas kirja pildi valevariantide rohkus.

Tabel 9. Kuulamisosa tulemused koolitüübi järgi

	N	N (%)	AUP	keskm	ÜUP	keskm(%)	min	mediaan	max	st. hälve
Gümnaasium	1393	63.99	13.97	14.19	14.41	70.95	0	15	19	4.13
Koolitüüp märkimata	23	1.06	12.80	14.64	16.49	73.20	6	16	19	4.26
Kutseõppeasutus	761	34.96	8.28	8.55	8.82	42.75	0	8	19	3.81
Kokku	2177	100.00	12.02	12.22	12.42	61.10	0	13	19	4.84

Tabel 10. Kuulamisosa tulemused soo järgi

	N	N (%)	AUP	keskm	ÜUP	keskm(%)	min	mediaan	max	st. hälve
M	1126	51.72	11.08	11.36	11.64	56.80	0	11	19	4.86
N	1051	48.28	12.86	13.14	13.42	65.70	0	14	19	4.64
Kokku	2177	100.00	12.02	12.22	12.42	61.10	0	13	19	4.84

LUGEMISOSA

Lugemisosa keskmine sooritusprotsent oli sel aastal 59,75 ja 2013. aastal 63,5. Tüdrukute keskmine sooritusprotsent oli 66,9% ja poistel 53%.

Nagu eelmiselgi aastal, oli kõige kõrgema sooritusprotsendiga – 62,8% – valikvastustega ülesanne (tekstilõigule tuli valida kolmest väitest üks sobiv). Vastusepangaga lünkülesande (ilukirjanduslik tekst, kuhu tuli sobitada väljajäetud fraasid) keskmine sooritusprotsent oli 61. Vastusepangaga lünkülesanne, kus teksti tuli sobitada väljajäetud tekstiosa, osutus ka sel aastal kõige raskemaks, keskmine sooritusnäitaja oli 54,4%.

Sarnaselt kuulamisosaga erines statistika eelmiste aastatega võrreldes, keskmised sooritusprotsendid olid madalamad kui varasematel aastatel. Ent ülesannete keskmised sooritusnäitajad oli head ja eristusvõime kõrge.

Tabel 11. Lugemisosa tulemused koolitüübi järgi

	N	N (%)	AUP	keskm	ÜUP	keskm(%)	min	mediaan	max	st. hälve
Gümnaasium	1393	63.99	14.31	14.58	14.84	72.90	0	16	20	5.07
Koolitüüp märkimata	23	1.06	12.17	14.71	17.26	73.55	2	16	20	5.89
Kutseõppeasutus	761	34.96	6.71	7.05	7.39	35.25	0	6	20	4.76
Kokku	2177	100.00	11.69	11.95	12.20	59.75	0	13	20	6.14

Tabel 12. Lugemisosa tulemused soo järgi

	N	N (%)	AUP	keskm	ÜUP	keskm(%)	min	mediaan	max	st. hälve
M	1126	51.72	10.23	10.60	10.96	53.00	0	10	20	6.20
N	1051	48.28	13.05	13.39	13.74	66.95	0	15	20	5.72
Kokku	2177	100.00	11.69	11.95	12.20	59.75	0	13	20	6.14

KEELE STRUKTUURI OSA

Sel aastal on keele struktuuri osa keskmine sooritusprotsent märgatavalt tõusnud: sel aastal 58,15, eelmisel aastal 50.

Poiste keskmine tulemus protsentides oli 52 ja tüdrukel 64,80.

I ülesanne oli lünkülesanne, kus neljasest valikust tuli lünka leida õige sõna. Keskmine sooritusprotsent oli 59,7, kõrgem kui eelmisel aastal (52,1).

Teise ülesande (lühikas etteantud algvormis sõnast tuli moodustada õige vorm) keskmine sooritusnäitaja oli 56,7 ehk samuti kõrgem kui eelmisel aastal (49).

I ülesande juures on enim probleeme tekitanud sobiva määrsõna leidmine nagu ka eelmisel aastal. Veidi madalama keskmise sooritusnäitajaga oli ka küsimus, mis eeldas õige käändevormi äratundmist.

II ülesandes osutus keerulisemaks sõna käänamine, näiteks komitatiivi moodustamine asesõnast. Ka eelmisel aastal oli asesõna käänamine kõige raskem. Ülesanne, kus eksaminandil tuleb sõnavorm moodustada, on tavaliselt olnud ka kõige madalamate üksikküsimuste sooritusnäitajatega. Seekord on aga pilt teistsugune, üksikküsimuste sooritusnäitajad on üllatavalt kõrged. Küsimused on hea eristusvõimega.

Tabel 13. Keele struktuuri osa tulemused koolitüübi järgi

	N	N (%)	AUP	keskm	ÜUP	keskm(%)	min	mediaan	max	st. hälve
Gümnaasium	1393	63.99	13.93	14.18	14.43	70.90	0	15	20	4.70
Koolitüüp märkimata	23	1.06	11.26	13.91	16.57	69.55	2	15	20	6.14
Kutseõppeasutus	761	34.96	6.60	6.91	7.21	34.55	0	6	20	4.28
Kokku	2177	100.00	11.39	11.63	11.88	58.15	0	12	20	5.74

Tabel 14. Keele struktuuri osa tulemused soo järgi

	N	N (%)	AUP	keskm	ÜUP	keskm(%)	min	mediaan	max	st. hälve
M	1126	51.72	10.06	10.40	10.73	52.00	0	10	20	5.74
N	1051	48.28	12.63	12.96	13.29	64.80	0	14	20	5.43
Kokku	2177	100.00	11.39	11.63	11.88	58.15	0	12	20	5.74

RÄÄKIMISOSA

Rääkimisosa oli sel aastal eelmiste aastatega võrreldes muutunud. Esimese ülesande ehk piltide kirjelduse oli välja vahetanud monoloog. Teise ülesande põhimõte oli sama, kuid eeldas ennekõike koostööd oma vestluspartneriga ja diskuteerimist etteantud teemal, lähtudes teema käsitlemisel kas poolt- või vastuargumentidest.

Eelkatsete tagasiside järgi olid õpilased uue vormiga väga rahul, pidasid seda loomulikumaks ja autentsemaks. Sellega, et eksaminandid uute ülesannetega toime tulevad ja need on õpilastele eakohasemad, näitavad ka eksami suulise osa salvestised.

Rääkimisosa keskmine sooritusprotsent oli sel aastal (68%) pisut madalam kui eelmisel (73). Langust võib pidada loomulikuks, kuna osaoskuse ülesehitus on teistsugune. Samavõrd mõjutas muutus ka hindajaid, kes pidid end hindamisel ümber häälestama. Parema võrdluse saab ehk järgmisel aastal, mil ülesande formaat on juba tuttavam ja ka hindajatele käepärasem.

Kogu osaoskuse eristusvõimet vaadates võib öelda, et ülesanded olid jõukohased õpilastele, kelle keeleoskus on ligilähedaselt B2-tasemel. Õpilasel, kelle keeleoskus jäi alla taseme piiri, oli uute ülesannete tasemekohase täitmisega rohkem probleeme. Nagu ka õpetajate tagasisidest selgub, oli varasem piltidega ülesanne n-ö õlekõrreks nõrgemale õpilasele, kes vaid selle ülesande toel hinde sai, samal ajal jäid teised ülesanded suures osas või peaaegu täitmata. Pildi kirjeldus seisnes pahatihti vaid päheõpitud väljendite kontekstivabas kasutuses, mis ei andnud adekvaatset pilti õpilase keeleoskusest. Nagu ikka, jäid sel juhul vestlemise ja oma arvamuse põhjendamise oskus, mida B2-tase kindlasti eeldab, nõrgaks või olematuks. Taas tekitab küsimusi keeleõppe metoodika. Õpilased pole harjunud keelt kasutama, pigem on rõhk teatud mallide kinnistamisel. Paraku pole see parim lähenemisviis, pärssides loomulikku suhtlust. Samavõrd on vaid stampväljenditest koosnevat vastust raske hinnata, sest õpilase enda sõnavara ulatust päheõpitud tekst ei näita.

Poiste keskmine tulemus 20-punktilisel hindeskaalal oli 12,26, tüdrukutel 15,05.

Tabel 15. Suulise osa tulemused koolitüübi järgi

	N	N (%)	AUP	keskm	ÜUP	keskm(%)	min	mediaan	max	st. hälve
Gümnaasium	1393	63,99	15,84	16,09	16,34	80,46	0	18	20	4,76
Koolitüüp märkimata	23	1,06	14,35	16,30	18,26	81,52	2	18	20	4,52
Kutseõppeasutus	761	34,96	8,55	8,98	9,41	44,89	0	8	20	6,06
Kokku	2177	100,00	13,35	13,61	13,87	68,04	0	16	20	6,25

Tabel 16. Suulise osa tulemused soo järgi

	N	N (%)	AUP	keskm	ÜUP	keskm(%)	min	mediaan	max	st. hälve
M	1126	51,72	11,88	12,26	12,65	61,31	0	14	20	6,58
N	1051	48,28	14,72	15,05	15,38	75,25	0	17	20	5,51
Kokku	2177	100,00	13,35	13,61	13,87	68,04	0	16	20	6,25

Kokkuvõtteks

Selle aasta eksamitulemused on eelmiste aastate tulemustega statistiliselt sarnased. Veidi tõusnud on keskmine sooritusprotsent gümnaasiumides, 2013. aastal 68,3 ja sel aastal 71,15. Kutsekoolides on keskmine – 35 – veidi langenud, 2013. aastal oli see 37,1. Samas võib kutsekoolide puhul märkida keskmise sooritusprotsendi tõusu kolme aasta lõikes, 2012. aastal oli keskmine 21,3%.

Maakondade võrdluses on enim eksamitegijaid Harjumaal ja Ida-Virumaal. Harjumaal on keskmine sooritusprotsent 58,9, Ida-Virumaal 54. Kui Harjumaal on keskmine pisut langenud, siis Ida-Virumaal hoopis tõusnud.

Sel aastal tegid lõpueksami õpilased, kel tuli gümnaasiumiastmes 60% ainetest omandada eesti keeles. Tulemustes pole aga suuremaid tõuse ega langusi märgata.

B2-taseme saanud eksaminandide protsent on sama mis eelmisel aastal, varasematel aastatel on taseme saanute arv olnud väiksem. Võrdluseks: 2012. aastal 70,9, 2013. aastal 68,3 ja sel aastal ehk 2014. aastal 71,2.

Ethel Roosna

SA Innove Keelekeskus

eesti keele teise keelena peaspetsialist